

Saber història, pensar millor

Els humans acostumem a tenir una memòria curta. Pensem en termes de dècades o, com a màxim, d'alguns segles. I això fa que, de vegades, les anàlisis socials o polítiques extrapolin conclusions amb un material empíric de referència més aviat escàs. No som gaire conscients d'on venim, ni en quin període de temps les societats humanes s'han organitzat de la manera que ho han fet. Quan els estudiants arriben a la universitat són pocs, per exemple, els que tenen una idea clara de la història d'això que ampul·losament anomenem *Homo sapiens*. Pocs saben que el període que comença amb el neolític, és a dir, des que hi ha una economia basada en l'agricultura i la ramaderia, en què hi ha ciutats i posteriorment escriptura i metal·lúrgia, representa, a tot estirar, el 7% de la història de la nostra espècie. La resta correspon a les societats recol·lectores i caçadores. I dins del gènere *Homo*, aquest mateix període representa tan sols un 0,4%. És fàcil concloure que, vistos els orígens, els cervells humans no resulten gaire congruents amb el context de les societats modernes. I que això segurament té conseqüències en l'àmbit de la moral i de la política.

Resulta difícil entendre què som i com i per què hem arribat fins aquí sense com a mínim entreveure el nostre passat evolutiu. Crec que la història de l'evolució hauria de ser present en totes les carreres de ciències socials i d'humanitats. Previndria errors i prejudicis ideològics basats en la manca de coneixements científics. Entendre què som i com actuem passa per entendre d'on venim.

FERRAN REQUEJO

CATEDRÀTIC CIÈNCIA POLÍTICA UPF

A més, els països occidentals hem heretat una visió del món força esbiaixada en termes històrics i culturals. En la transmissió de la història en el nostre context hi segueix predominant un enfocament molt *local* (europeu). Amb més o menys consciència, les escoles, les famílies, els mitjans de comunicació i algunes universitats transmeten la imatge que, amb l'excepció de les primeres civilitzacions (sumeris, egipcis, etc.) i del període medieval, Occident ha estat l'avantguarda cultural de la humanitat. I això és una preconcepció que, a més de falsa, actua com un prejudici que distorsiona la realitat i projecta l'autoimatge d'una pretesa superioritat occidental que està basada en la simple ignorància de la història.

Les cultures xinesa, índia i musulmana, sobretot la primera, van

El prejudici d'Occident com a avantguarda cultural de la humanitat podria veure's negat durant aquest mateix segle

ocupar durant pràcticament un mil·lenni el centre de gravetat del coneixement o de les arts, molt per sobre de les societats occidentals del seu temps. Tanmateix, a Occident, incloent-hi les elits *il·lustrades*, de tot això se'n sap més aviat poc. Cosa que no deixa de ser viure dins d'un cert provincianisme intel·lectual. Es tracta d'una situació que incentiva mantenir actituds d'arrogància mental, encara que sigui inconscientment.

Per entendre el món dels humans es necessiten coneixements històrics. I això implica tenir en compte dues dimensions analítiques: una cap endarrere i una altra cap als costats. És a dir, conèixer al màxim els temps passats (incloent-hi els grans períodes de l'evolució), i, en referència a les societats humanes, conèixer al màxim les principals fites de les cultures del món més avançades en cada període, que ni de bon tros ha estat sempre la dels països occidentals. La història de la Xina o de l'edat d'or del període islàmic, entre els segles IX i XIII, estan plenes d'avanços en els àmbits de les matemàtiques, de la medicina –incloent-hi la cirurgia–, de l'astronomia, l'urbanisme, la tecnologia, etc. Un apunt: els *Cànon*s mèdics d'Avicenna (principis del segle XI) inclouen recomanacions sobre el tractament de malalties infeccioses, la identificació de tumors cancerígens, malalties neurològiques, així com la formulació d'una dieta alimentària sana i els avantatges de fer exercici. L'hegemonia occidental no va arribar fins al món greco-romà i després va caler esperar fins als segles XVII-XVIII per recuperar-la. Mirant endavant, potser les coses tornaran a variar durant aquest mateix segle.